

GAZETELERİN BASILI SÜRÜMLERİNDEKİ FOTOĞRAFLARIN ONLINE SÜRÜMLERİNDEKİ FOTOĞRAFLARLA KARŞILAŞTIRILMASI: CİNSİYET VE MESLEKİ TEMSİL AÇISINDAN

Özgü YOLCU*

Öz

Haberin toplanmasından redaksiyonuna; üretilmesinden dağıtılmasına dek tüm süreci değiştiren internetin geleneksel kitle iletişim araçlarından farklılıkları bulunmaktadır. Bu süreçte, haberin içeriği ile birlikte sunuş şeklinde de değişiklikler olmaktadır. Gazeteler, basılı sürümlerinin yanı sıra internet ortamında başka bir biçimde daha ortaya çıkarken, hangi değişimleri geçirmektedir? Bu farklılıkları anlamak amacıyla araştırmamızda basılı sürümlerle online sürümler fotoğraflar açısından karşılaştırılmıştır. Fotoğraflarda yer alan kişilerin cinsiyeti ve meslekleri açısından hangi farklılıkların ortaya çıktığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmamızda 2000’li yıllarda gazetelerin basılı ve online sürümlerinde yer alan ‘kişilerin belirgin olduğu fotoğraflar’ incelenmiştir. Araştırmamızda var olanın tespit edilmesi amacıyla İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır. 2000 ve 2010 yılları arasındaki 11 yıl süresince gazetelerin basılı sürümlerinin ilk sayfası ile online sürümlerinin ana sayfasından birer örnek alınarak birbirleriyle kıyaslanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen fotoğraflarda yer alan kişiler cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, 2000 yılından 2010 yılına kadar kadın fotoğrafı sayısı basılı sürümlerde %5, online sürümlerde % 24 oranında artmış olmasına rağmen, her iki sürümde de halen erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından fazla olduğu görülmektedir. Araştırmada ayrıca görselliğin daha fazla ön plana çıktığı meslekleri yapan kişilerin, gazetelerin online sürümlerindeki yayınlarda daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir.

Anahtar sözcükler: İnternet, Gazete, Online Sürüm

Abstract: Comparison of photographs in print and online version of newspapers in terms of gender and professions of the people in the photographs

The internet, which has changed all processes (from receiving news to editing; from production to distribution), has differences than traditional mass communication media. In this process, together with the presentation form of news and the content may change. Which changes are undergoing with the newspapers as well as printed versions, while shaping in a different form on the internet? In our study, online versions with printed versions were compared in terms of photography in order to understand the differences. It is tried to determine which differences emerged in terms of gender and professions of people in the photographs. In our study, photographs of the people at the printed and online version of newspapers in 2000s, are analyzed. In our study, content analysis method was used in order to determine the existing situation. The first page of the printed versions of newspapers and the home page of the online versions of newspapers in the 11 years between 2000 and 2010, are compared with each other. Although the number of women photographs increased by 5% in print versions and 24% in online versions between 2000 - 2010, the number of men photographs are still more than the

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi TBMYO Radyo Televizyon Teknolojisi Programı, ozguyolcu@gmail.com

women's. In this research, it is also seen that people who has occupations with "visual" characteristic in forefront, take more place in online versions of the newspapers.

Key Words: Internet, Newspaper, Online Version

GİRİŞ

2000'li yıllarda haber medyasında önemli değişiklikler yaşanmıştır. 1990'lı yıllara kadar dergi, gazete, radyo ve televizyon ile hedef kitlelerine ulaşmaya çalışan haber medyası, cep telefonu ve internetin de ortaya çıkmasıyla iki yeni mecraya daha kavuşmuştur. Kullanıcılarının sayısındaki artışa paralel olarak önemi de artan bu iki yeni mecra, hızlı bir değişim ve gelişim içindedir. Önceleri sadece kısa mesaj ve sesli konuşma hizmetlerini sağlayan cep telefonları, sonraki yıllarda fotoğraf ve video çekme, görüntülü konuşma yapma, internete bağlanabilme vb. olanakları da sağlamıştır. Benzer şekilde önceleri daha çok yazıların çoğunlukta olduğu internet sitelerinde, teknik altyapı geliştikçe giderek daha fazla sayıda fotoğraf ve video yayınlanabilmiş, internet üzerinden Radyo dinleme, Televizyon izleme ve görüntülü telefon görüşmesi yapma v.b. olanakların sunulması olağan hale gelmiştir.

Birleşmiş Milletler'e (BM) bağlı Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (UTB)'ye göre dünyadaki internet kullanıcı sayısı 2 milyara ulaşmıştır. 2000 yılı başında dünyada cep telefonu kullanıcı sayısı 500 milyon, internet kullanıcı sayısı 250 milyon iken, 2011 yılı başında cep telefonu aboneleri sayısı 5 milyar, internet kullanıcı sayısı da 2 milyarı geçmiştir. UTB Başkanı Hamadun Tour, 2015 yılında dünya nüfusunun en az yarısının geniş bant internete erişimi bulunmasını beklendiklerini dile getirmiştir (Radikal, 2011).

İnternet ve cep telefonu kullananların sayısı Türkiye'de de hızla artmaktadır. Ulaştırma

Bakanı Binali Yıldırım, 2002'de 18 milyon olan mobil abone sayısının 67 milyona, 2002'de 6 milyon olan internet kullanıcı sayısının da 37 milyona yükseldiğini dile getirmiştir. Bilgi iletişim teknolojileri pazarının 33 milyar dolara ulaştığını belirten Yıldırım, bunun 24 milyarını telekomünikasyonun, 9 milyarını bilişimin oluşturduğunu ifade etmiştir (NTV, 2010).

İnternetin kullanılma amaçları arasında en önemlilerinden birisi güncel haberlere ulaşmaktır. TÜİK tarafından 2010 yılı Nisan ayı içerisinde gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2009 yılının aynı ayında %30 olan hanelerin internet erişim imkânına sahip olma oranı %41,6'ya çıkmıştır. 16-74 yaş arasındaki bireylere yönelik yapılan ankete göre internet kullanan bireylerin %59,3'ü interneti hemen hemen her gün kullanmıştır. Bu kişilerin Ocak-Şubat-Mart 2010 döneminde interneti kişisel olarak kullanma amaçları arasında "çevrimiçi haber, gazete ya da dergi okuma, haber indirme" %58.8 ile üçüncü sırada gelmektedir (TÜİK, 2010).

Enformasyonun yeniden üretildiği ve yeni biçimlerde sunulduğu bir ortam haline gelen internet, haberi sunmak için de yeni bir araç konumuna gelmiş ve yeni bir habercilik türü ortaya çıkmıştır. Bu yeni tür, farklı çalışmalar içinde online gazetecilik, sanal gazetecilik, dijital gazetecilik, elektronik gazetecilik, web gazeteciliği veya internet gazeteciliği olarak adlandırılmaktadır (Çakır, 2007: 125, 138).

Haber medyası, cep telefonu ve internetin sunduğu olanakları, haberlerin hazırlanması

ve yayınlanması aşamalarında en etkin şekilde kullanmaya çalışmaktadır. Haberler, yayınlandıkları mecraların özelliklerine göre farklı biçimler almakta ve farklı zaman ve koşullarda hedef kitleye ulaşmaktadır. Dergi, gazete, radyo, televizyon, cep telefonu ve internet üzerinden yayınlanan haberlerin her biri farklı özellikler taşımaktadır.

Yeni medyanın gelişimiyle birlikte haberin toplanması, işlenmesi, sunulması ve dağıtım faaliyetlerinin her birinde büyük bir değişim yaşanmıştır. “Haber metinleri yanında fotoğrafların, grafik-şekillerin, sayıların, istatistik bilgilerin işleniş ve sunulmuş biçimleri değişmiş; haber içeriği kadar haberin sunum zenginliği de gözetilir olmuştur (Törenli, 2005: 173-175) “İnternet yalnızca ekonomik ve teknolojik bir alt yapı oluşturmuyor, giderek herkesin yaşamını kuşatan bir iletişim ve medya ağı olma yolunda ilerliyor” diyen Tanyol, internetin matbaanın icadından bu yana meydana gelen en büyük bilgi dönüşümü olduğunu belirtmektedir (Tanyol, 2002: 204) Sözlü gelenekten alfabeğe geçişe benzer tarihsel boyutlarda teknolojik dönüşümün gerçekleşmesiyle çeşitli iletişim biçimlerinin etkileşimli (interaktif) bir ağ içinde bütünleştiğini savunan Manuel Castells “...tarihte ilk kez insan iletişiminin yazılı, sözlü, görsel-işitsel biçimlerini aynı sistem içinde bütünleştiren bir hipermetin ve meta-dil oluşuyor” demektedir(Castells, 2005:440).

İnternetin gelişimi ile birlikte gazeteler yayınlarını, basılı sürümlerinin yanı sıra online sürümlerle de hedef kitlelerine ulaştırmaya başlamıştır. İnternet gazeteleri her geçen gün daha etkili bir konuma gelmektedir. İnternet gazeteciliğinin 5 yıl önce bugünkünden çok farklı bir konumda olduğunu dile getiren Hürriyet.com.tr Genel Yayın Yönetmeni Fatih Çekirge, daha önceleri gazeteden internet tarafına geçenlerin sadece gazetede içerikleri

kopyalayıp internet sitesine koyduğunu ve gün boyunca bu haberlerin yayında kaldığını belirtmektedir. İlerleyen yıllarda Hürriyet.com.tr'nin gazeteden ayrı olarak kendi gündemini yaratacak duruma geldiğini ifade eden Çekirge, dijital gazetecilik sayesinde insanların habere arında ulaşabildiğini söylemektedir (Hürriyet, 2011).

İnternette gazetelerin online sürümlerinin yanı sıra çok sayıda haber sitesi de bulunmaktadır. Haberleri internet üzerinden alan kişilerin sayısının her geçen gün artması, gazetelerin basılı sürümlerinin geleceğinin ne olacağı sorusunun 2000'li yıllarda sıkça tartışılmasına yol açmıştır. Her iletişim aracının farklı özelliklere sahip olduğunu ve farklı olanaklar sunduklarını belirterek basılı sürümlerin gelecekte de devam edeceğini savunanların yanı sıra giderek daha fazla sayıda kişinin internet kullandığını ve internet üzerinden habere ulaşmanın her geçen gün daha ucuz, hızlı ve kolay hale geldiğini, bu nedenle gazetelerin basılı sürümlerine giderek daha az ihtiyaç duyulacağını savunanlar da bulunmaktadır.

Bu tartışmaların akıllara getirdiği sorulardan birisi de gazetelerin basılı sürümleri ile online sürümleri arasında hangi farklılıkların vardır. Gazeteler internet ortamında başka bir biçimde ortaya çıkarken, hangi değişimleri geçirmektedir? Bu farklılıkları anlamak amacıyla araştırmamızda basılı sürümlerle online sürümler fotoğraflar açısından karşılaştırılmıştır. Fotoğraflarda yer alan kişilerin cinsiyeti ve meslekleri açısından hangi farklılıkların ortaya çıktığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

AMAÇ VE YÖNTEM

Araştırmamızda 2000'li yıllarda gazetelerin basılı ve online sürümlerinde yer alan 'kişilerin belirgin olduğu fotoğraflar' incelenmiştir.

Araştırmamızda var olanın tespit edilmesi amacıyla İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır. Berelson (1952), içerik analizini “iletişimin görünen içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel yollardan betimlenmesidir” diyerek tanımlamaktadır (Bilgin, 2000:1) “İçerik analizi, yöntem olarak mevcut olan metinlerin nicel ve nitel boyutlarından hareketle, mevcut olmayan yani bilinmeyen sosyal gerçeğin bazı boyut ve kesitlerine yönelik birtakım bulguları elde etmeyi amaçlamaktadır” (Gökçe, 2006: 20).

Araştırmamızın evreni, 2000-2010 yılları arasında hem basılı hem de online sürümü olan günlük gazetelerdir. Araştırmamızda kullanılan örneklem, olasılıklı örneklem teknikleri arasında yer alan sistematik rastlantısal örneklem türüne göre seçilmiştir. Sistematik rastlantısal örneklem, evren içinden birimlerin rastlantısal olarak çekilmesi sırasında belirli bir sistemin izlenmesidir (Atabek ve Atabek, 2007: 11).

Araştırmamızda Türkiye’deki basılı gazetelere ait web siteleri arasında en fazla tıklanan ilk üç site incelenmiştir. Web sitelerinin tıklanma sayılarını ölçen Alexa.com adlı internet sitesine göre Türkiye’deki basılı gazetelere ait web siteleri arasında en fazla tıklanan ilk üç site *Milliyet*, *Hürriyet* ve *Habertürk*’tür. (Alexa, 2011) *Milliyet* Gazetesi 1996 (Milliyet, 2011), *Hürriyet* Gazetesi 1997 (Hürriyet, 2011) yılında internetten de yayın yapmaya başlamıştır. *Habertürk* Gazetesi 2009 yılında yayın hayatına başladığından (Habertürk, 2011) 2000-2010 yılları arasında yaşanan değişimi yansıtamayacağı için, *Habertürk* Gazetesi yerine tıklanma sayısı olarak dördüncü sırada yer alan ve 1997 yılından itibaren internetten de yayın yapan *Sabah* Gazetesi (Sabah, 2011) örnekleme dahil edilmiştir. *Milliyet*, *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinin basılı sürümlerinin geçmiş tarihlerdeki yayınlarına arşivlerden, online sürümlerinin geçmiş tarih-lerdeki yayınlarına

kendi internet sitelerinde yer alan online arşiv bölümlerinden ulaşılmıştır.

2000 ve 2010 yılları arasındaki 11 yıl süresince gazetelerin basılı sürümlerinin ilk sayfası ile online sürümlerinin ana sayfasından birer örnek alınarak birbirleriyle kıyaslanmıştır. Yılın ortasındaki tarih olması sebebiyle örnek olarak 1 Temmuz tarihini almak tercih edilmiştir. Basılı sürümün ilk sayfası ile online sürümün ana sayfasının tercih edilmesinin nedeni, gazete okurları ve internet kullanıcılarının ilk olarak bu sayfaları görmesidir.

Gündem Kurma Teorisi’ne (Agenda Setting Theory) göre; insanlar kitle iletişim araçları vasıtasıyla gündemdeki konuların neler olduğunu ve bunların önem sırasının ne olduğunu öğrenmektedirler. “Kitle iletişim araçları gündemi tespit ederek bireylerin evreni algılamalarını şekillendirmekte ve yönlendirmektedir”(Gökçe, 1993: 114) Araştırmalar, gündem belirleme kuramının bazı durumlarda daha büyük bir etkiyle ortaya çıktığını göstermektedir. Televizyon haberlerinde ilk sırada verilen haberlerin daha sonra verilen haberlerden, fotoğraflı gazete haberlerinin görüntü içermeyenlerden, hızla gelişen olayların yavaş gelişen olaylardan daha fazla gündem belirleme etkisine sahip olduğu belirlenmiştir(Iyengar, 1997: 239) Bu bilgilerin ışığında gazetelerin internet sitelerinin ana sayfasında ve basılı sürümlerinin birinci sayfasında yer alan yazı ve fotoğrafların diğer sayfalardakilerden daha fazla gündem belirleme etkisine sahip olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle örnekleme sadece basılı sürümün birinci sayfası ile online sürümün ana sayfası dahil edilmiştir.

Gazetelerin online sürümleri, basılı sürümlerinden farklı olarak gün içerisinde değişikliklere uğramaktadır. Online arşiv bölümlerinde tarih yazılarak yapılan aramada

bir güne ait sadece bir ana sayfa ekrana gelmektedir. Araştırmamızda her gün için arşiv bölümünden ulaşılan sayfa kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme içerisinde yer aldığı halde ulaşılamayan tek sayfa *Sabah* Gazetesi'nin online sürümünün 1 Temmuz 2002 tarihli sayısı olmuştur. Bu nedenle *Sabah* Gazetesi'nin 1 Temmuz 2002 tarihli sayısının hem basılı hem de online sürümü inceleme dışında bırakılmıştır.

Gazetelerin basılı sürümleri ve online sürümlerinde yer alan reklam fotoğrafları araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Sadece medya organizasyonunun kendisi tarafından belirlenerek kullanılan fotoğraflar araştırma kapsamında ele alınmıştır.

Milliyet, *Hürriyet* ve *Sabah* gazetelerinin 2000 ve 2010 yılları arasındaki 11 yıl boyunca 1 Temmuz tarihli basılı sürümlerinin birinci sayfaları ile online sürümlerinin ana sayfası ele alınmıştır. Bu sayfalarda yer alan fotoğraflar arasında 'kişilerin belirgin olduğu fotoğraflar' sayısal olarak tespit edilmiş ve fotoğraflarda kimlerin yer aldığı cinsiyet ve meslek durumu açısından incelenmiştir. Basılı ve online sürümlerde yer alan 'kişilerin belirgin olduğu fotoğrafların' yer aldığı bölümlerin neler olduğu tespit edilmiş ve bu bölümlerden benzer nitelikler taşıyanlar 4 ayrı kategoriye ayrılmıştır;

1. Güncel bilgi ve haber alma ihtiyacını karşılamaya yönelik hazırlanan haber ve köşe yazıları
2. Genel bilgiler vermek ve belirli bir konuda rehberlik etme amacına yönelik hazırlanan yazılar, özel sayfa ve rehberler
3. Eğlenme, güzel zaman geçirme ve okurların diğer okurlarla iletişim kurma ihtiyacını karşılamaya yönelik hazırlanan yazılar ve bölümler

4. Gazetenin ve gazetenin bağlı olduğu medya kuruluşunun tanıtımını yapmak amacıyla hazırlanan yazı ve bölümler

İlk olarak cinsiyet açısından yapılan inceleme yapılarak, fotoğraflarda karşılaşılan kişilerin cinsiyeti tespit edilmiştir. Hem kadın hem de erkeklerin bir arada olduğu fotoğraflar 'kadın ve erkek birlikte', kişiler uzaktan görüldüğü için cinsiyetlerinin seçilemediği fotoğraflar, cinsiyeti belirgin olmayan bebek ve küçük çocuklar 'cinsiyeti belirgin değil' şeklinde kodlanmıştır.

İkinci olarak fotoğraflardaki kişilerin mesleki durumu, ilgili metinde yer alan ifadeler kullanılarak tespit edilmiştir. Benzer meslekler birlikte değerlendirilmiştir. Örneğin "Yazar, Köşe Yazarı ve Muhabir" birlikte, "Manken ve Fotomodel" birlikte ele alınmıştır. Bazı fotoğraflarda farklı meslekleri yapan birden fazla kişi yer almaktadır. Bu durumlarda yazı, haber, bölüm veya fotoğrafta hangi kişi ön plana çıkarılarak hazırlanmışsa o kişinin mesleği dikkate alınmıştır. Fotoğrafta yer alan kişilerin mesleki durumu ile ilgili bilgilerin olmadığı durumlarda ise temel olarak üç ayrı kodlama yapılmıştır;

1. Meydana gelen bir olayın sonucunda mağdur veya kurban olanlar ile kazalarda ölenler,
2. Meydana gelen bir olay nedeniyle yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenler ile mahkum edilmiş olanlar,
3. Sadece sade bir vatandaş olarak ilgili yazıda, bölümde veya fotoğrafta yer alan kişilerdir.

Fotoğrafta yer alan kişilerin mesleki konumları sayısal olarak tespit edildikten sonra, basılı ve

online sürümlerdeki tüm fotoğraflar içinde en fazla sayıda kullanılan mesleklerden ilk 10 tanesi belirlenmiştir. Araştırma kapsamında bu 10 mesleğin temsil edildiği fotoğraflar incelenerek basılı ve online sürümler arasındaki farklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Fotoğrafta yer alan kişilerin cinsiyet ve mesleki konumları sayısal olarak tespit edildikten sonra, basılı ve online sürümler birbirleriyle kıyaslanarak fotoğraflarda 11 yıl içinde meydana gelen sayısal değişim ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızda fotoğrafların çözümlemesinde, çözümleme birimi olarak fiziksel birim kullanılmıştır. "Fiziksel birimler, kitap, gazete nüshası, poster gibi fiziksel yapıların alan, adet, boyut vb. ayrıca film, video gibi fiziksel yapılardaki süreler de bu türden birimlerdir (Atabek ve Atabek, 2007: 13) Araştırmamızda fiziksel birim olarak 'adet' kullanılmıştır. Fotoğraflar sadece 'adet' olarak tespit edilmiştir. Fotoğrafların kapladığı alan araştırma dışında bırakılmıştır.

Araştırmamızın cevap aradığı iki soru bulunmaktadır;

- 2000-2010 yılları arasında gazetelerin basılı ve online sürümlerinde kullanılan 'kişilerin belirgin olduğu fotoğraflar'da, fotoğraflarda yer alan kişilerin cinsiyeti açısından hangi değişiklikler meydana gelmiştir?
- 2000-2010 yılları arasında gazetelerin basılı ve online sürümlerinde kullanılan 'kişilerin belirgin olduğu fotoğraflar' da, fotoğraflarda yer alan kişilerin meslekleri açısından hangi değişiklikler meydana gelmiştir?

Yaptığımız araştırmada içerik analizi yöntemiyle elde edilen nicel veriler,

araştırmamızın soruları doğrultusunda değerlendirilerek 1. ve 2. sorunun cevabı bulunmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında toplam 1098 adet 'kişilerin belirgin olduğu fotoğraf' tespit edilmiştir. Bu fotoğraflardan 358'i basılı sürümlerde, 740'ı online sürümlerde.

Yapılan araştırma sonucunda tüm fotoğraflar dikkate alındığında genel olarak 2000-2010 yılları arasında hem basılı sürümlerde hem de online sürümlerde erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından fazla olduğu görülmektedir. Bunun istisnası online sürümlerde 2001 ve 2003 yıllarında yaşanmıştır. Bu tarihlerde kadın fotoğrafları az miktarda olsa da erkek fotoğraflarından fazla olduğu görülmüştür. (Tablo 1A & Tablo 1B: 157-158)

Ancak 2000 yılı ile 2010 yılı birbiriyle kıyaslandığında kadın fotoğraflarının tüm fotoğraflara oranının hem online hem de basılı sürümlerde arttığı görülmektedir. Basılı sürümlerde 2000 yılında %78 erkek, %22 kadın fotoğrafı varken 2010 yılında bu oran %66 erkek, %27 kadın olarak değişmiştir. Basılı sürümlerde erkek fotoğrafı sayısı % 12 azalırken kadın fotoğrafı sayısı %5 oranında artmıştır.

Online sürümlerde 2000 yılında hiç kadın fotoğrafı tespit edilmemiştir, fotoğrafların tamamı erkeklere aittir. 2010 yılında online sürümlerde erkek fotoğraflarının oranı %57, kadın fotoğraflarının oranı % 24 olmuştur. Online sürümlerde erkek fotoğraflarının oranı %43 azalırken, kadın fotoğraflarının oranı % 24 artmıştır.

Fotoğrafta yer alan kişilerin cinsiyeti açısından değerlendirildiğinde, 2000 yılından 2010 yılına kadar kadın fotoğrafı sayısı basılı sürümlerde

%5, online sürümlerde % 24 oranında artmış olmasına rağmen, her iki sürümde de halen erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından sayısal olarak fazla olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda basılı sürümlerde ve online sürümlerde kişilerin belirgin olduğu fotoğrafların kullanıldığı tüm bölümler, ortak özellikleri dikkate alınarak 4 ayrı kategoriye ayrılmıştır. Bazı metin ve bölümler aşağıda yer alan kategorilerin birden fazlasının özelliklerini taşımaktadır ancak kategorizasyon yapılırken söz konusu bölümlerin baskın özellikleri dikkate alınmıştır.

1. Güncel bilgi ve haber alma ihtiyacını karşılamaya yönelik hazırlanan haber ve köşe yazıları: Hem basılı hem de online sürümlerde bulunan haber ve köşe yazılarının yanı sıra online sürümlerde, internetin ve yeni iletişim teknolojilerinin sunduğu olanakların kullanılmasıyla yeni haber biçimleri ortaya çıkmıştır. Galeri Haber/Foto Haber/ Foto Analiz/ Haber Plus gibi farklı adlarla sunulan Galeri Haber biçiminde hazırlanan metinler ile İnternet TV ve Video biçiminde hazırlanan metinler de bunlar arasında yer almaktadır. Galeri Haber biçimindeki metinlerde magazin haberlerinin yanı sıra ilgi çekici tarihi bilgiler veya bir konu hakkında detay vermek amacıyla hazırlanan yazılar fotoğraflar eşliğinde sunulmaktadır. Metin, birden fazla sayıda sayfada sunulmaktadır. Kısa paragraflara ayrılan yazı, kullanıcının tıklayarak açtığı sıralı sayfalara fotoğraflarla birlikte yerleştirilmektedir. Kullanıcılar bir paragrafı okuyup fotoğrafı gördükten sonra, bir sonraki paragrafa sayfa altında yer alan numaraları tıklayarak ulaşmaktadır. Galeri haberler, internet sitesinin tıklanma oranını artırmaya da hizmet etmektedir.

İnternet TV ve Videoların bir bölümü eğlendirme amacına hizmet edecek şekilde

ilginç ve/veya komik olayları içermektedir. Bir bölümü ise güncel haber ve bilgileri kapsamaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında tespit edilen güncel haber ve bilgileri kapsayan İnternet TV ve Videolar birinci kategoride, eğlendirme amacına yönelik olarak hazırlanan İnternet TV ve Videolar ikinci kategoride ele alınmıştır.

Araştırmamızda haber ve köşe yazıları, siyaset, ekonomi, magazin v.b. kategori ayrımına tabi tutulmamıştır. Hangi konuda olursa olsun güncel bilgi vermeyi amaçlayan tüm haber ve köşe yazıları bu kategoride değerlendirilmiştir.

Bu kategorideki fotoğraflarda yer alan kişiler cinsiyet açısından değerlendirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda güncel haber ve köşe yazılarının fotoğrafları dikkate alındığında 2000 ve 2010 yılları arasında hem basılı sürümlerde hem de online sürümlerde genel olarak erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından fazla olduğu görülmektedir. Bunun istisnası online sürümlerde 2001 yılında yaşanmıştır. Bu tarihte kadın fotoğraflarının az miktarda olsa da erkek fotoğraflarından fazla olduğu görülmüştür.

2. Genel bilgiler vermek ve belirli bir konuda rehberlik etme amacına yönelik hazırlanan yazılar, özel sayfa ve rehberler: Kadın, Kitap, Müzik v.b. genel bilgi vermeye yönelik olarak hazırlanan özel sayfalar, bilgiye hızlı ulaşmayı sağlayan arama motorunun da yer alabildiği Emlak, Restoran, Tatil, Araba, Sinema v.b. bölümleri bu kategoride ele alınmıştır.

Bu kategoride yer alan yazı ve bölümler sadece online sürümlerde tespit edilmiştir. Bu kategoride yer alan kadın ve erkek fotoğraflarının sayısal üstünlüklerinde sürekli bir değişkenlik gözlenmiştir. Ancak hem 2010 yılında gelinen noktaya bakıldığında hem de

tüm yılların toplamı ele alındığında erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından az bir farkla da olsa fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. 11 yılın tamamı ele alındığında bu kategoride toplam 29 kadın ve 33 erkek fotoğrafı kullanılmıştır.

3. Eğlenme, güzel zaman geçirme ve okurların diğer okurlarla iletişim kurma ihtiyacını karşılamaya yönelik hazırlanan yazılar ve bölümler: Sadece online sürümlerde tespit edilen Fotoğraf Sergisi/Fotoğraf Galerisi, Kapak Güzeli, Blog, Test, Yarışma ve Mizah bölümleri ile eğlendirme amacına yönelik hazırlanmış olan Web TV ve Videolar bu kategoride ele alınmıştır.

Online sürümlerde bu kategorideki fotoğraflar 2000 yılında hiç bulunmamaktadır. 2001 ve 2002 yıllarında fotoğraflarda sadece erkekler yer almıştır. 2003 yılından itibaren bu kategoride kadın fotoğraflarının sayısının giderek arttığı ve erkek fotoğraflarından fazla olduğu tespit edilmiştir. 2010 yılında bu kategoride tespit edilen toplam 31 fotoğrafın 18 tanesi (%58) kadın fotoğrafı iken 7 tanesi (%23) erkek fotoğrafı olmuştur.

4. Gazetenin ve gazetenin bağlı olduğu medya kuruluşunun tanıtımını yapmak amacıyla hazırlanan yazı ve bölümler: Gazetenin tanıtımı, gazetenin ekleri, sosyal sorumluluk kampanyalarının duyuruları, medya kuruluşunun bağlı olduğu medya grubunun düzenlemiş olduğu yarışmaların tanıtımı, verilen promosyon ürünlerinin tanıtımları, gazete ile sağlıklı iletişim kurmak amacıyla yayınlanan okur temsilcisi bölümü bu kategoride yer almaktadır.

Bu kategoride 2000-2010 yılları arasında basılı sürümlerde toplam 11 (4 kadın, 6 erkek, 1 kadın ve erkek birlikte), online sürümlerde toplam 12 (5 kadın, 7 erkek) fotoğraf tespit

edilmiştir. Toplam sayı açısından bakıldığında erkek fotoğrafları, kadın fotoğraflarından az bir farkla da olsa fazla sayıda kullanılmıştır.

Gazetelerin basılı ve online sürümlerinde tespit edilen bölümlere tek tek bakılarak hangi bölümlerde hangi cinsiyetin daha fazla sayıda temsil edildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Online sürümlerde yer alan Web TV/ Haber, Fotoğraf Galerisi, Kapak Güzeli, Yarışma, Test, Mizah, Video/Eğlence, Gazete Tanıtımı, Gazete Eki, Promosyon, Sosyal Sorumluluk Kampanyası Tanıtımı bölümleri ile basılı sürümlerde yer alan Gazete Ek Tanıtım bölümlerinde kadın fotoğraflarının erkek fotoğraflarından fazla olduğu tespit edilmiştir.

Online sürümlerde yer alan haber ve köşe yazıları, Galeri Haber, Fragman, Okur Temsilcisi ve Gruba Ait Yarışmalarla ilgili yazıların yanı sıra basılı sürümlerde yer alan Haber ve Köşe Yazıları ile Gazete Promosyon bölümlerinde erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından fazla olduğu tespit edilmiştir. Online sürümlerde yer alan özel sayfa, rehber arama, blog bölümlerinde erkek ve kadın fotoğraflarının eşit olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızda fotoğraflarda yer alan kişilerin cinsiyetlerinin yanı sıra hangi mesleklerden oldukları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda 'mesleki konuları belirgin' olan kişilerin yer aldığı 1082 adet fotoğraf tespit edilmiştir. Bu fotoğraflardan 356'sı basılı sürümlerde, 726'sı online sürümlerde yer almaktadır.

Yapılan kategorizasyonun ardından araştırmanın tümünde en fazla sayıda fotoğrafın kullanıldığı ilk 10 kategori belirlenmiştir. Söz konusu fotoğrafların durumu basılı ve online sürümlerde tespit edilerek birbirleriyle karşılaştırılmıştır.(Tablo 2A ve Tablo 2B: 159-160)

Araştırmanın tümünde tespit edilen fotoğraflar mesleki açıdan incelenerek, en fazla fotoğrafın kullanıldığı ilk 10 meslek tespit edilmiştir. Basılı ve online sürümlerde söz konusu fotoğraflar karşılaştırıldığında önemli farklılıkların olduğu görülmektedir.

Basılı sürümlerde sıralama; 1- Yazar, köşe yazarı ve muhabir, 2-Siyasetçi, 3-Sanatçı, 4- Sade vatandaş, 5-Sporcu, 6-Manken-Fotomodel, 7-İşadamı-ışkadını, 8-Mağdur, kurban, kazada ölenler, 9-Asker, 10-Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenler, mahkumlar iken;

Online sürümlerde sıralama; 1- Sanatçı, 2- Sporcu, 3- Manken-Fotomodel, 4- Sade vatandaş, 5- Siyasetçi, 6- Yazar, köşe yazarı ve muhabir, 7- Asker, 8- İşadamı-ışkadını, 9- Mağdur, kurban, kazada ölenler, 10-Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenler, mahkumlar şeklinde olmaktadır.

Özellikle ilk 6 sırada önemli değişiklikler olduğu gözlemlenmektedir. Basılı sürümlerde birinci sırada olan yazar, köşe yazarı ve muhabir fotoğrafları, online sürümlerde 6. sıraya düşmüştür. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranına baktığımızda değişim daha net ortaya çıkmaktadır. Basılı sürümlerde yazar, köşe yazarı ve muhabirlerin yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %29'u iken, bu oran online sürümlerde %9 olmuştur.

Basılı sürümlerde ikinci sırada olan siyasetçi fotoğrafları, online sürümlerde 5. sıraya düşmüştür. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranı da değişmiştir. Basılı sürümlerde siyasetçilerin yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %15'i iken, bu oran online sürümlerde %9 olmuştur.

Basılı sürümlerde üçüncü sırada olan sanatçı fotoğrafları, online sürümlerde 1. sıraya yükselmiştir. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranına bakıldığında şu sonuç gözlenmiştir: Basılı sürümlerde sanatçıların yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %11'i iken, bu oran online sürümlerde %18 olmuştur.

Basılı sürümlerde dördüncü sırada olan sade vatandaş fotoğrafları, online sürümlerde yine dördüncü sıraya yer almıştır. Ancak bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranında değişiklik yaşanmıştır. Basılı sürümlerde sade vatandaşların yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %9'u iken, bu oran online sürümlerde %11 olmuştur.

Basılı sürümlerde beşinci sırada olan sporcu fotoğrafları, online sürümlerde ikinci sıraya yükselmiştir. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranı da değişmiştir. Basılı sürümlerde sporcuların yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %6'sı iken, bu oran online sürümlerde %17 olmuştur.

Basılı sürümlerde altıncı sırada olan manken-fotomodel fotoğrafları, online sürümlerde üçüncü sıraya yükselmiştir. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranında da büyük bir artış gözlemlenmektedir. Basılı sürümlerde manken-fotomodellerin yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %4'ü iken, bu oran online sürümlerde %15 olmuştur.

Basılı sürümlerde yedinci sırada olan işadamı-ışkadını fotoğrafları, online sürümlerde sekizinci sıraya gerilemiştir. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranında da düşüş

yaşanmıştır. Basılı sürümlerde işadama-ışkadını yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %4'i iken, bu oran online sürümlerde %2 olmuştur.

Basılı sürümlerde sekizinci sırada olan mağdur-kurban-kazada ölenlerin fotoğrafları, online sürümlerde dokuzuncu sıraya gerilemiştir. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranında da düşüş yaşanmıştır. Basılı sürümlerde mağdur-kurban-kazada ölenlerin yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %3'ü iken, bu oran online sürümlerde %2 olmuştur.

Basılı sürümlerde dokuzuncu sırada olan asker fotoğrafları, online sürümlerde yedinci sıraya yükselmiştir. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranında da yükseliş yaşanmıştır. Basılı sürümlerde askerlerin yer aldığı fotoğraflar, tüm fotoğrafların %2'si iken, bu oran online sürümlerde %4 olmuştur.

Basılı sürümlerde onuncu sırada olan "Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenler, mahkumlar" ın fotoğrafları, online sürümlerde yine onuncu sırada yer almıştır. Bu kategorideki fotoğrafların, mesleği belirgin olan kişilerin yer aldığı tüm fotoğraflara olan oranı da aynı kalmıştır. Hem basılı hem de online sürümlerde söz konusu fotoğraflar, tüm fotoğrafların %2'si olmuştur.

Basılı sürümler ile online sürümlerde yer alan fotoğraflar arasında sayısal olarak en büyük artış sporcu ve manken/fotomodel fotoğraflarında yaşanmıştır. (Tablo 3: *Mesleklere göre basılı sürümler ile online sürümlerde yer alan ilk 10 meslekte kullanılan fotoğraf adedi*) Basılı sürümlerde 23 adet olan sporcu kategorisindeki fotoğraf sayısı, online sürümlerde 97 adet artarak 120'ye yükselmiştir. Benzer şekilde,

manken-fotomodel fotoğrafları basılı sürümlerde 14 iken online sürümlerde 97 adet artarak 111 adet yayınlanmıştır.

Sanatçı fotoğrafları 39'dan 128'e, sade vatandaş fotoğrafları 31'den 80'e, asker fotoğrafları 8'den 31'e, siyasetçi fotoğrafları 52'den 69'a, Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenle, mahkum fotoğrafları 7'den 13'e, Mağdur, kurban, kazada ölenlerin fotoğrafları 10'dan 14'e, işadama-ışkadınlarının fotoğrafları 13'den 16'ya çıkmıştır. Fotoğraf adedi açısından basılı sürümlerden daha az sayıda olan kategori yazar, köşe yazarı, muhabir fotoğraflarına aittir. Bu kategoride basılı sürümlerdeki fotoğraf adedi 104 iken online sürümlerdeki fotoğraf adedi ise 37 adet azalarak 67 olmuştur.

Fotoğrafların, tüm fotoğraflar içinde hangi oranda yer aldığına da bakılarak basılı sürümler ile online sürümlerde yer alma oranları karşılaştırılmıştır. Yüzdeler oran açısından değerlendirildiğinde en büyük artış Manken/Fotomodel fotoğraflarında ortaya çıkmıştır. Manken fotomodel fotoğrafları basılı sürümlerde tüm fotoğraflar arasında %3.9'luk bir yer kaplıyorken, online sürümlerde bu oran 11.3 artarak %15.2 olmuştur. Basılı sürümlerle kıyaslandığında online sürümlerde sporcu fotoğrafları %10.1, sanatçı fotoğrafları % 6.7, Sade vatandaş fotoğrafları %2.3, asker fotoğrafları %2 oranında artmıştır. Yüzdeler oran açısından değerlendirildiğinde en büyük azalma yazar-köşe yazarı, muhabir fotoğraflarında ortaya çıkmıştır. Yazar-köşe yazarı, muhabir fotoğrafları basılı sürümlerde tüm fotoğraflar arasında %29.2'lik bir yer kaplıyorken, online sürümlerde bu oran %20 azalarak %9.2 olmuştur. Basılı sürümle kıyaslandığında online sürümlerde siyasetçi fotoğrafları %5.1, İşadama-ışkadını fotoğrafları % 1.4, Mağdur, kurban, kazada ölenlerin fotoğrafları % 0.9,

Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenle, mahkumların fotoğrafları % 0.2 oranında azalmıştır.

Kadın fotoğraflarının aynı kategorideki tüm fotoğraflara oranı, sade vatandaş fotoğraflarında %15.8, Manken-fotomodel fotoğraflarında %6.8, işadamı-işkadını fotoğraflarında %6.2, sporcu fotoğraflarında %2.3, Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenler, mahkum fotoğraflarında %1.1 oranında artmıştır. Kadın fotoğraflarının aynı kategorideki tüm fotoğraflara oranı, Mağdur, kurban, kazada ölenlerin fotoğraflarında %30, sade vatandaş fotoğraflarında %15.8, yazar-köşe yazarı-muhabir fotoğraflarında %11.8, sanatçı fotoğraflarında %7.6, siyasetçi fotoğraflarında %1.9 azalmıştır.

Erkek fotoğraflarının aynı kategorideki tüm fotoğraflara oranı, yazar-köşe yazarı-muhabir fotoğraflarında %10.3, manken-fotomodel fotoğraflarında %6.3, sanatçı fotoğraflarında %3, sade vatandaş fotoğraflarında %4.2, Mağdur, kurban, kazada ölenlerin fotoğraflarında %8.5 artmıştır. Erkek fotoğraflarının aynı kategorideki tüm fotoğraflara oranı, Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenler, mahkum fotoğraflarında %16.5, işadamı-işkadını fotoğraflarında %9.6, sporcu fotoğraflarında %6.5, siyasetçi fotoğraflarında %4.4, asker fotoğraflarında %3.3 oranında azalmıştır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi manken-fotomodel kategorisinde hem kadın hem de erkek fotoğraflarının aynı kategorideki tüm fotoğraflara olan oranında artış ortaya çıkmıştır. Siyasetçi fotoğraflarında ise hem kadın hem de erkek fotoğraflarının aynı kategorideki tüm fotoğraflara olan oranında düşüş ortaya çıkmıştır. Siyasetçi fotoğraflarında basılı sürüm-

lerde %1.9 olan kadın fotoğrafı oranı online sürümlerde tamamen ortadan kalkmıştır. Basılı sürümlerde %94.2 olan erkek fotoğrafı oranı, online sürümlerde %4.4 azalarak %89.8'e gerilemiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma gazetelerin basılı ve online sürümlerin benzerliklerin yanı sıra farklılıkların da olduğunu ortaya koymaktadır. Yaptığımız araştırmada içerik analizi yöntemiyle elde edilen nicel veriler, araştırmamızın soruları doğrultusunda değerlendirilerek 1. ve 2. sorunun cevabı bulunmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızın ilk sorusu fotoğraflarda yer alan kişilerin cinsiyetleri ile ilgilidir;

- 2000'li yıllarda gazetelerin basılı ve online sürümlerinde kullanılan 'kişilerin belirgin olduğu fotoğraflar'da, fotoğraflarda yer alan kişilerin cinsiyeti açısından hangi değişiklikler meydana gelmiştir?

Araştırma kapsamında incelenen fotoğraflarda yer alan kişiler cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, 2000 yılından 2010 yılına kadar kadın fotoğrafı sayısı basılı sürümlerde %5, online sürümlerde % 24 oranında artmış olmasına rağmen, her iki sürümde de halen erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından fazla olduğu görülmektedir. 2010 yılındaki duruma baktığımızda erkek fotoğraflarının basılı sürümlerde %66, online sürümlerde %57 oranı ile birinci sırada olduğu görülmektedir.

Gazetelerin basılı ve online sürümlerinde tespit edilen bölümlere tek tek bakılarak hangi bölümlerde hangi cinsiyetin daha fazla sayıda temsil edildiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Erkek fotoğraflarının kadın fotoğraflarından fazla olduğu en öne çıkan bölüm hem online

hem de basılı sürümlerde “Haber ve köşe yazıları” olmuştur. Online sürümlerde bu bölümdeki toplam 471 haber ve köşe yazısı fotoğrafının %13’ü kadın, %73’ü erkek, %12’si kadın ve erkek birlikte, %2’si ise cinsiyeti belirgin olmayan kişilerin yer aldığı fotoğraflar olmuştur.

Basılı sürümlerde bu bölümdeki toplam 347 haber ve köşe yazısı fotoğrafının %23’ü kadın, %68’i erkek, %9’u kadın ve erkeklerin birlikte yer aldığı fotoğraflar olmuştur.

Basılı sürümde güncel haber ve köşe yazılarında erkek fotoğraflarının egemenliğinin online sürümde de devam ettiği görülmektedir. Bu durum gazetelerin en önemli işlevi olan güncel haber ve köşe yazılarını okurlarına ve kullanıcılarına aktarırken, haber aktörlerinin ağırlıklı olarak erkek olduğu bir gündemi yarattıklarını ortaya koymaktadır.

Kadın fotoğraflarının erkek fotoğraflarından fazla olduğu ve aradaki farkın en fazla sayıda olduğu bölüm online sürümlerde yer alan “Fotoğraf Galerisi” olmuştur. Bu bölümdeki toplam 95 fotoğraf galerisi fotoğrafının %60’ı kadın, %24’ü erkek, %15’i kadın ve erkek birlikte, %1’i ise cinsiyeti belirgin olmayan kişilerin yer aldığı fotoğraflar olmuştur.

Güncel haber ve köşe yazılarında ikinci sırada kalan kadınların, görselliğin öne çıktığı, kişilerin kimliğini ve fotoğrafta ne olduğunu açıklayan kısa fotoğraf altı yazılarının eşliğinde sunulan fotoğraf galerilerinde birinci sıraya çıktığı görülmektedir.

Araştırmamızın ikinci sorusu fotoğraflarda yer alan kişilerin meslekleri ile ilgilidir;

- 2000’li yıllarda gazetelerin basılı ve online sürümlerinde kullanılan ‘kişilerin belirgin olduğu fotoğraflar’da,

fotoğraflarda yer alan kişilerin meslekleri açısından hangi değişiklikler meydana gelmiştir?

Araştırmamızda fotoğraflarda yer alan kişilerin cinsiyetlerinin yanı sıra hangi mesleklerden oldukları da tespit edilmiştir. Araştırmanın tümünde en fazla sayıda fotoğrafın kullanıldığı ilk 10 kategori belirlenmiştir. Basılı ve online sürümlerdeki söz konusu fotoğraflar karşılaştırılmıştır.

Fotoğrafta yer alan kişiler, meslekleri açısından değerlendirildiğinde basılı ve online sürümlerde özellikle ilk 6 sırada önemli değişikliklerin olduğu görülmektedir. Basılı sürümlerde sıralama; 1- Yazar, köşe yazarı ve muhabir, 2- Siyasetçi, 3-Sanatçı, 4-Sade vatandaş, 5-Sporcu, 6-Manken-Fotomodel iken online sürümlerde sıralama; 1- Sanatçı, 2- Sporcu, 3- Manken-Fotomodel, 4- Sade vatandaş, 5- Siyasetçi, 6- Yazar, köşe yazarı ve muhabir şeklinde değişmiştir. Görselliğin diğerlerine göre daha fazla önemli olduğu mesleklerin online sürümlerde basılı sürümlere göre daha çok öne çıktığı gözlemlenmektedir.

Basılı sürümler ile online sürümlerde yer alan fotoğraflar karşılaştırıldığında yüzdeler oran açısından en büyük artış Manken/Fotomodel fotoğraflarında ortaya çıkmıştır. Manken-Fotomodel fotoğrafları basılı sürümlerde tüm fotoğraflar arasında %3.9’luk bir yer kaplıyorken, online sürümlerde bu oran %11.3 artarak %15.2 olmuştur. Yüzdeler oran açısından değerlendirildiğinde en büyük azalma yazar-köşe yazarı, muhabir fotoğraflarında ortaya çıkmıştır. Yazar-köşe yazarı, muhabir fotoğrafları basılı sürümlerde tüm fotoğraflar arasında %29.2’lik bir yer kaplıyorken, online sürümlerde bu oran %20 azalarak %9.2 olmuştur.

Araştırma, aynı medya kuruluşu tarafından hazırlanmış olmasına rağmen basılı sürüm ile online sürüm arasında önemli farklar ortaya

çıkabileceğini göstermektedir. Makalemizin başında da ifade ettiğimiz gibi Gündem Belirleme Teorisi'ne göre insanlar kitle iletişim araçları vasıtasıyla gündemdeki konuların neler olduğunu ve bunların önem sırasının ne olduğunu öğrenmektedirler. "Kitle iletişim araçları gündemi tespit ederek bireylerin evreni algılamalarını şekillendirmekte ve yönlendirmektedir (Cökçe, 1993: 114). Araştırmalar, fotoğraflı gazete haberlerinin görüntü içermeyenlerden daha fazla gündem belirleme etkisine sahip olduğunu göstermektedir (Iyengar, 1997: 239).

Basılı sürümlerden online sürümlere geçerken Manken/Fotomodel ve Sporcu fotoğrafları artmakta Yazar/Köşe Yazarı/Muhabir fotoğrafları azalmaktadır. Basılı sürümlerde en fazla sırasıyla Yazar/Köşe Yazarı/Muhabir, Siyasetçi ve Sanatçı fotoğrafları görülürken online sürümlerde sırasıyla Sanatçı, Sporcu, Manken/Fotomodel fotoğrafları görülmektedir. Gazetenin basılı sürümünü takip eden okurlar ile online sürümünü takip eden kullanıcıların gündemlerine farklı kişilerin, farklı mesleklerin, farklı olay ve yaşam şekillerinin gelmesi söz konusu olmaktadır. Görselliğin daha fazla ön plana çıktığı meslekleri yapan kişilerin, gazetelerin online sürümlerindeki yayınlarda daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. En fazla Yazar/Köşe Yazarı/Muhabir, Siyasetçi ve Sanatçı fotoğraflarının yer aldığı basılı sürümlerin ilk sayfasını

okuyan okur ile en fazla Sanatçı, Sporcu ve Manken/Fotomodel fotoğrafının yer aldığı online sürümün ana sayfasını gören kullanıcının gündemleri farklı şekilde oluşacaktır. Basılı sürümlerde fotoğraflarına yer verilerek ön plana çıkarılan mesleklerin online sürümlerden farklı olması, farklı meslekleri yapan kişilerin ve bu kişiler aracılığıyla farklı olayların ve yaşam şekillerinin gündemi oluşturmasını getirecektir.

KAYNAKLAR

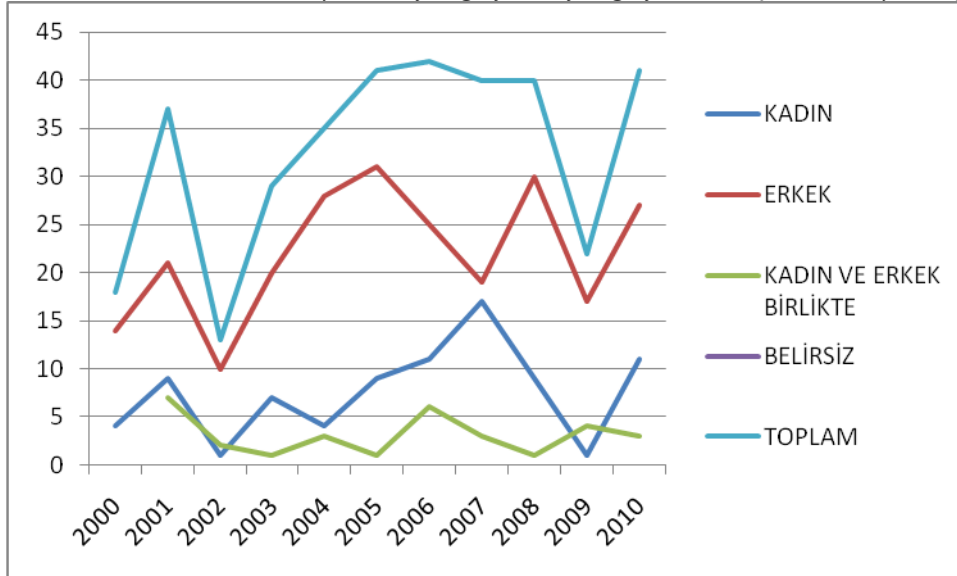
- Atabek, G. Ş. & Atabek, Ü., (2007). *Medya Metinlerini Çözümlemek: İçerik, Göstergibilim ve Söylem Çözümleme Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- The top 100 sites in Turkey, *Alexa.com*, Şubat 2, 2011, <http://www.alexa.com/topsites/countries/TR>
- Bilgin, N., (2000). *İçerik Analizi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Castells, M., (2005). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Ağ Toplumunun Yükselişi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22/1, 123-149. Şubat 2, 2011, [http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/8-%20\(123-149.%20syf.\).pdf?ref=http://jerli.net](http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_22/8-%20(123-149.%20syf.).pdf?ref=http://jerli.net)
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi: Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- İnternet gazeteciliği çok değişiyor, (2011, Ocak 26). *Hürriyet Gazetesi*, , Şubat 5, 2010, <http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/16850115.asp>
- İnternet Hizmetleri, *Hürriyet Gazetesi*, Şubat 2, 2011, http://www.hurriyetkurumsal.com/tr/internet_hizmetleri.asp
- Iyengar, S. (1997). Siyasette Erişim Yanlılığı: Televizyon Haberleri ve Kamuoyu. Süleyman İrvan (Edited by), *Medya, Kültür, Siyaset* (s.239). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Arşiv, *Milliyet Gazetesi*, Şubat 2, 2011, <http://arsiv.milliyet.com.tr/>
- Denleme cihazlarını denetleyemiyoruz, *Ntvmsnbc*, Ocak 1, 2010, Şubat 5, 2011, <http://www.ntvmsnbc.com/id/25041522/>
- İnternete bağlı 2 milyar dünyalı, *Radikal Gazetesi*, Şubat 5, 2011, <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1038006&Date=30.12.2010&CategoryID=117>
- Market, *Sabah Gazetesi*, Şubat 2, 2011, <http://arsiv.sabah.com.tr/2002/03/15/t08.html>
- Tanyol, T. (2002). Anarşizm ve İnternet, *Cogito, İnternet: Üçüncü devrim?*, 30, 204-211. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Törenli, N. (2005). *Bilişim Teknolojileri Temelinde Haber Medyasının Yeniden Biçimlenişi: Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- TÜİK, (Ağustos 18, 2010), 2010 Yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, TC Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Haber Bülteni, 148, Şubat 5, 2011, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=60&ust_id=2
- Tütüncü, U. Habertürk İlklerin Gazetesi, *Habertürk Gazetesi*, Şubat 2, 2011, <http://www.haberturk.com/medya/haber/134625-haberturk-ilklerin-gazetesi>

TABLO VE ÖRNEKLER

Tablo 1A- Basılı sürümlerde yer alan fotoğrafların, fotoğraflardaki kişilerin cinsiyetine göre dağılımı

	KADIN	ERKEK	KADIN VE ERKEK BİRLİKTE	BELİRSİZ	TOPLAM
2000	4	14			18
2001	9	21	7		37
2002	1	10	2		13
2003	7	20	1	1	29
2004	4	28	3		35
2005	9	31	1		41
2006	11	25	6		42
2007	17	19	3	1	40
2008	9	30	1		40
2009	1	17	4		22
2010	11	27	3		41
TOPLAM	83	242	31	2	358

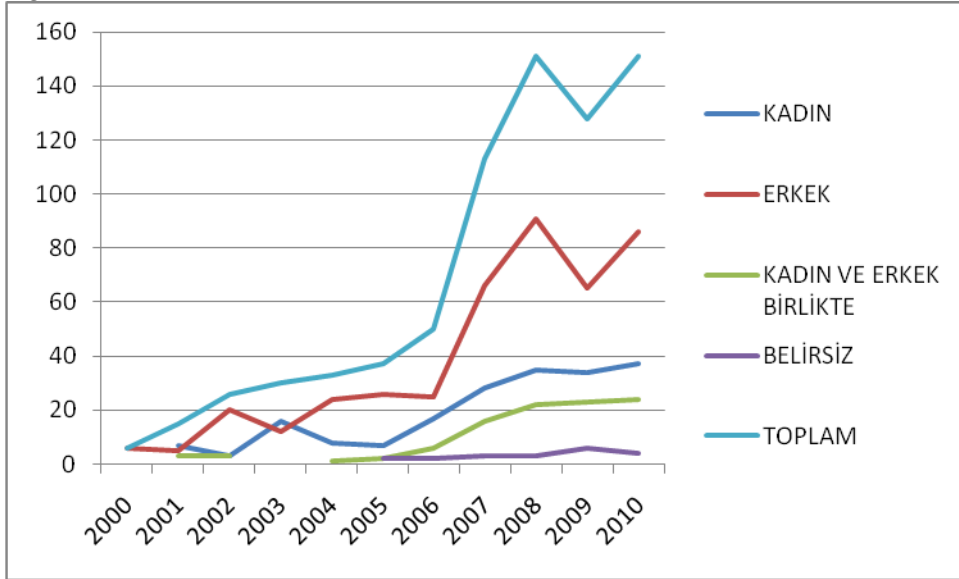
Grafik 1A Basılı sürümlerde yer alan fotoğrafların, fotoğraflardaki kişilerin cinsiyetine göre dağılımı

Tablo 1B- Online sürümlerde yer alan fotoğrafların, fotoğraflardaki kişilerin cinsiyetine göre dağılımı

	KADIN	ERKEK	KADIN VE ERKEK BİRLİKTE	BELİRSİZ	TOPLAM
2000		6			6
2001	7	5	3		15
2002	3	20	3		26
2003	16	12		2	30
2004	8	24	1		33
2005	7	26	2	2	37
2006	17	25	6	2	50
2007	28	66	16	3	113
2008	35	91	22	3	151
2009	34	65	23	6	128
2010	37	86	24	4	151
TOPLAM	192	426	100	22	740

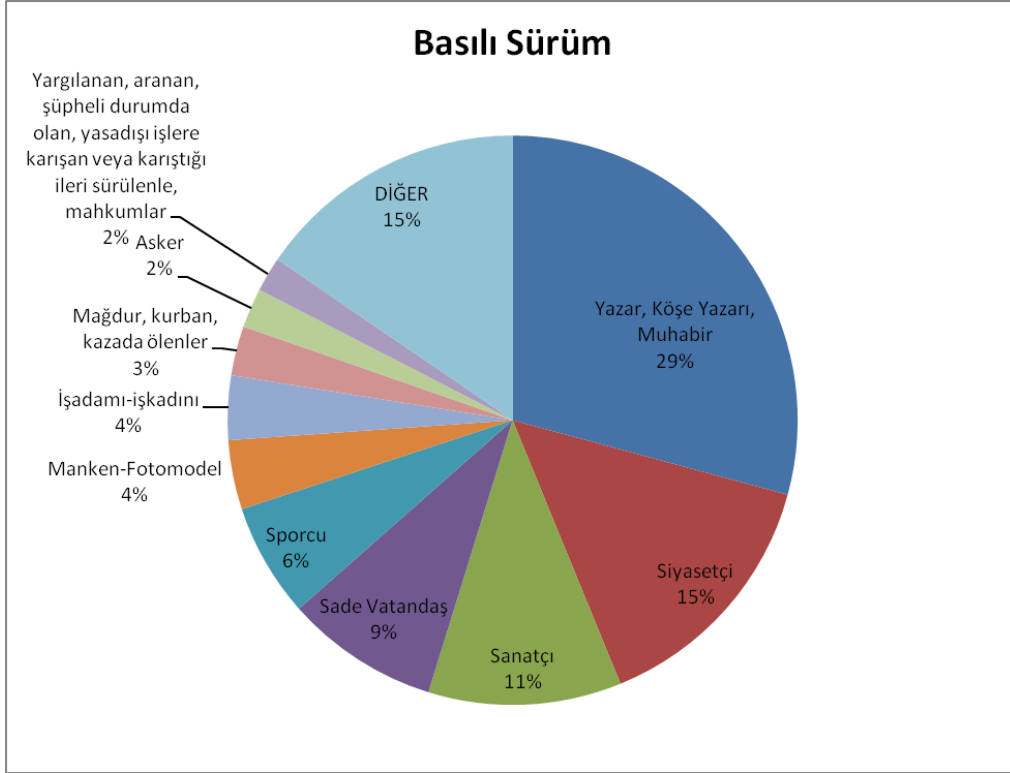
Grafik 1B- Online sürümlerde yer alan fotoğrafların, fotoğraflardaki kişilerin cinsiyetine göre dağılımı

Tablo 2A- Mesleklere göre basılı sürümlerde yer alan ilk 10 meslekte kullanılan toplam fotoğraf adedi

	FOTOĞRAF ADEDİ
Yazar, Köşe Yazarı, Muhabir	104
Siyasetçi	52
Sanatçı	39
Sade Vatandaş	31
Sporcu	23
Manken-Fotomodel	14
İşadami-işkadını	13
Mağdur, kurban, kazada ölenler	10
Asker	8
Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenle, mahkumlar	7
DİĞER	55
TOPLAM	356

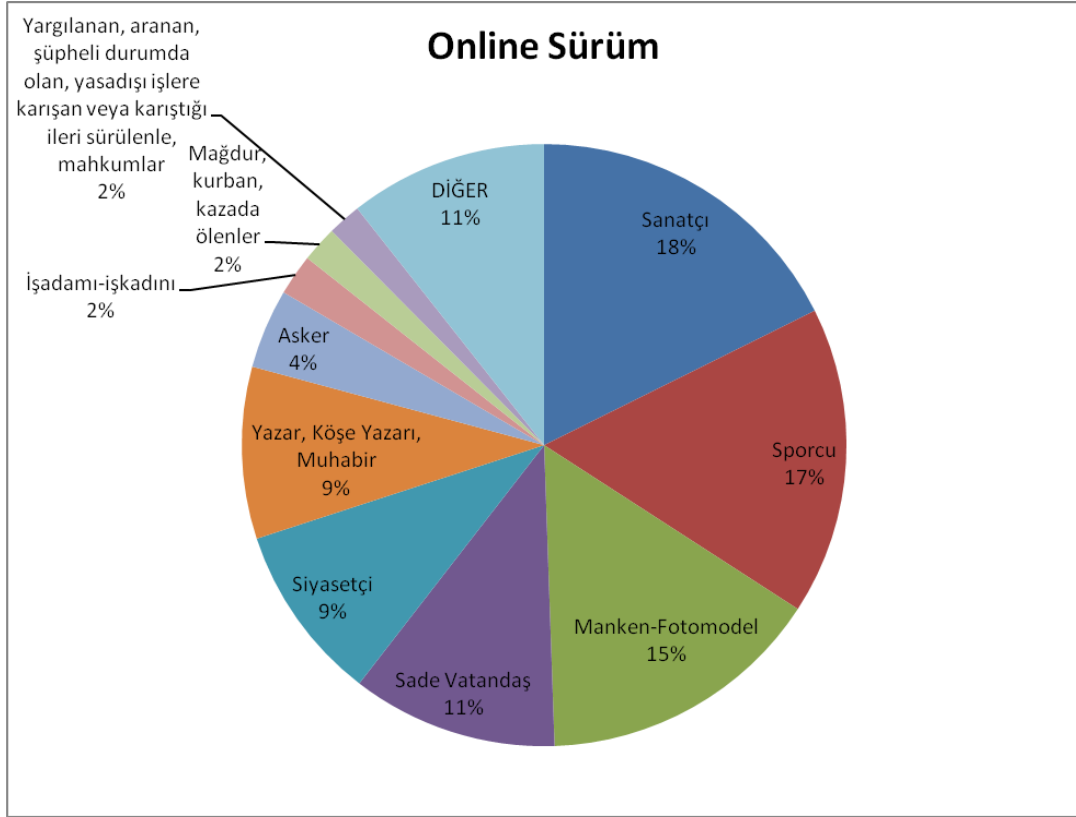
Grafik 2A- Mesleklere göre basılı sürümlerde yer alan ilk 10 meslekte kullanılan toplam fotoğraf adedi

Tablo 2B- Mesleklerle göre online sürümlerde yer alan ilk 10 meslekte kullanılan toplam fotoğraf adedi

	FOTOĞRAF ADEDİ
Sanatçı	128
Sporcu	120
Manken-Fotomodel	111
Sade Vatandaş	80
Siyasetçi	69
Yazar, Köşe Yazarı, Muhabir	67
Asker	31
İşadamı-işkadını	16
Mağdur, kurban, kazada ölenler	14
Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenle, mahkumlar	13
DİĞER	77
TOPLAM	726

Grafik 2B- Mesleklerle göre online sürümlerde yer alan ilk 10 meslekte kullanılan toplam fotoğraf adedi

Tablo 3-Meslekler e göre basılı sürümler ile online sürümlerde yer alan ilk 10 meslekte kullanılan fotoğraf adedi

	BASILI SÜRÜM		ONLINE SÜRÜM		ARADAKİ FARK (Sayısal olarak)	ARADAKİ FARK (%)
	Adet	Tüm fotoğraflar içindeki oranı (%)	Adet	Tüm fotoğraflar içindeki oranı (%)		
Sporcu	23	6.4	120	16.5	97	10.1
Manken-fotomodel	14	3.9	111	15.2	97	11.3
Sanatçı	39	10.9	128	17.6	89	6.7
Sade vatandaş	31	8.7	80	11.01	49	2.3
Asker	8	2.2	31	4.2	23	2
Siyasetçi	52	14.6	69	9.5	17	-5,1
Yargılanan, aranan, şüpheli durumda olan, yasadışı işlere karışan veya karıştığı ileri sürülenle, mahkumlar	7	1.9	13	1.7	6	-0.2

Mağdur, kurban, kazada ölenler	10	2.8	14	1.9	4	-0.9
İşadamı-işkadını	13	3.6	16	2.2	3	-1,4
Yazar-köşe yazarı, muhabir	104	29.2	67	9.2	-37	-20
DİĞER	55		77			
GENEL TOPLAM	356		726			